

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 27 กำหนดให้ศาลยุติธรรมเป็นองค์กรที่ใช้ อำนาจตุลาการ อันเป็นหนึ่งในสามอำนาจอธิปไตยสูงสุดในการปกครองประเทศ เพื่อทำหน้าที่คุ้มครองสิทธิเสรีภาพ และทรัพย์สินของปัจเจกชนอย่างอิสระด้วยความบริสุทธิ์ ยุติธรรม ภายใต้กฎเกณฑ์แห่งกฎหมายเดียวกันตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย โดยมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีทั้งปวง ได้แก่ คดีแพ่ง คดีอาญา คดีล้มละลายและคดีประเภทอื่นที่อยู่ในเขตอำนาจของศาลยุติธรรม และตามมาตรา 275 กำหนดให้ ศาลยุติธรรมมีหน่วยงานธุรการเป็นอิสระ มีฐานะเป็นนิติบุคคล คือสำนักงานศาลยุติธรรม แยกออกจากกระทรวงยุติธรรม เมื่อวันที่ 20 สิงหาคม 2543 มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับงานธุรการของศาลยุติธรรม งานส่งเสริมงานตุลาการ งานวิชาการ สนับสนุนและอำนวยความสะดวกให้แก่ศาลยุติธรรม รวมทั้งเสริมสร้างให้การพิจารณาพิพากษาคดีเป็นไปโดยสะดวก รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพในการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน

ศาลยุติธรรมตามพระธรรมนูญศาลยุติธรรม พ.ศ.2543 มีอยู่ทั่วราชอาณาจักร และระบบศาลยุติธรรมสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ชั้น คือ ศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ และศาลฎีกา

1) ศาลชั้นต้น เป็นศาลซึ่งรับคำฟ้อง หรือคำร้องในชั้นเริ่มคดีไม่ว่าจะเป็นคดีแพ่งหรือคดีอาญา แล้วจึงชี้ขาดตัดสินคดีเป็นศาลแรก แบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทคือ

(1) ศาลพิเศษและศาลชำนาญพิเศษ ได้แก่ ศาลเยาวชนและครอบครัว ศาลแรงงาน ศาลภาษีอากร ศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ และศาลล้มละลาย

(2) ศาลชั้นต้นทั่วไป หมายถึงศาลชั้นต้นที่มีใช้ศาลพิเศษและศาลชำนาญพิเศษ โดยแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ

- ศาลชั้นต้นทั่วไปสำหรับกรุงเทพมหานคร ได้แก่ ศาลแพ่ง ศาลแพ่งธนบุรี ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ ศาลอาญา ศาลอาญากรุงเทพใต้ ศาลอาญาธนบุรี ศาลแขวงพระนครเหนือ ศาลแขวงพระนครใต้ ศาลแขวงธนบุรี ศาลจังหวัดมีนบุรี ศาลแขวงดุสิต ศาลจังหวัดมีนบุรี ศาลแขวงคลังชั้น ศาลแขวงพระโขนง และศาลแขวงปทุมวัน

- ศาลชั้นต้นทั่วไปสำหรับจังหวัดอื่น นอกจากกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วยศาลจังหวัด และศาลแขวง ในภาค 1-9

2) ศาลอุทธรณ์ เป็นศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีที่อุทธรณ์คำพิพากษาหรือ คำสั่งของศาลชั้นต้นตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายว่าด้วยการอุทธรณ์ รวมทั้งมีอำนาจพิจารณามีคำสั่งอื่นๆ เช่น มีคำสั่งเกี่ยวกับการขอประกันตัวในคดีอาญา และการขอทุเลาการบังคับคดีในคดีแพ่ง เป็นต้น การพิจารณาของศาลอุทธรณ์มีลักษณะเป็นการตรวจสอบหรือทบทวนคำพิพากษาศาลชั้นต้น มิใช่เป็นการพิจารณาคดีใหม่ ศาลอุทธรณ์มีองค์คณะผู้พิพากษาอย่างน้อย 3 คน ศาลอุทธรณ์ประกอบด้วย ศาลอุทธรณ์ และศาลอุทธรณ์ภาค 1-9 อีก 9 ศาล

3) ศาลฎีกา เป็นศาลสูงสุด มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่อุทธรณ์คำพิพากษาหรือ คำสั่งของศาลอุทธรณ์ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายว่าด้วยการฎีกา และมีอำนาจวินิจฉัยชี้ขาดคดีที่ศาลฎีกามีอำนาจวินิจฉัยได้ตามกฎหมายเฉพาะ โดยศาลฎีกามีเพียงศาลเดียวตั้งอยู่ในกรุงเทพฯ

การดำเนินการทางศาลยุติธรรมที่เกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพของประชาชนนั้นเป็นสิ่งสำคัญ และถ้าการดำเนินการทางศาลยุติธรรมเป็นไปอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพแล้ว การให้บริการประชาชนก็จะดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพด้วย โดยการดำเนินการทางศาลยุติธรรมที่เกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพของประชาชนนั้นจะอยู่ในส่วนของการประกันตัว โดยการประกันตัวหรือการปล่อยชั่วคราว นั้น หมายถึง การปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหา หรือ จำเลย ในระหว่างการพิจารณาคดีของศาล เป็นมาตรการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด หรือถูกฟ้องในคดีอาญาต่อศาลตามหลักของข้อสันนิษฐานกฎหมายที่ถือว่าผู้ถูกกล่าวหาหรือถูกฟ้องยังคงเป็นผู้บริสุทธิ์ จนกว่าจะมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดของศาลว่าผู้ต้องหาได้กระทำความผิดจริง

การประกันตัวหรือการปล่อยชั่วคราวนั้นตามที่บัญญัติไว้ใน ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 106-119 ทวิ นั้น เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานสำหรับผู้ต้องหาหรือจำเลยในการที่จะได้รับการประกันตัว อันมีผลต่อสิทธิในการต่อสู้คดีโดยที่ไม่ต้องถูกคุมขังในระหว่างพิจารณาคดี ทั้งนี้การประกันตัวนั้น สามารถดำเนินการได้ตั้งแต่ชั้นของพนักงานสอบสวน ชั้นพนักงานอัยการ จนกระทั่งในชั้นศาล โดยมีหลักเกณฑ์การพิจารณาถึงความหนักเบาของข้อหาและข้อเท็จจริงประกอบกัน อีกทั้งต้องพิจารณาคำขอให้ปล่อยชั่วคราวอย่างรวดเร็วและเรียกหลักประกันเงินเกินควรแก่กรณีไม่ได้ รวมถึงการไม่ให้ประกันจะต้องอาศัยเหตุที่กฎหมายกำหนดและต้องแจ้งให้ผู้ร้องขอทราบโดยเร็ว โดยที่การประกันหรือการปล่อยชั่วคราวนั้นจะต้องมีความรวดเร็วและเป็นธรรม หลักเกณฑ์ดังกล่าวข้างต้นเป็นข้อจำกัดในการดำเนินการปล่อยชั่วคราว โดยงานประกันตัวนั้นจะเริ่มตั้งแต่ผู้มาติดต่อเรื่องการประกันตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยซึ่งอาจจะเป็นบิดา มารดา ญาติ หรือ ทนาย โดยใช้การประกัน ซึ่งอาจเป็น การประกันด้วยหลักทรัพย์ หรือการประกันด้วยตำแหน่งบุคคล ซึ่งเจ้าหน้าที่จะต้องทำการตีค่าตำแหน่งที่นำมาประกันตัว โดยการเปรียบเทียบกับตามระเบียบที่ได้มีการกำหนดไว้ แล้วจึงทำการส่งหนังสือสำคัญไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของบุคคลที่ใช้ตำแหน่งในการประกันตัวโดยงาน โต้ตอบ โดยหลังจากเจ้าหน้าที่ได้รับหลักประกัน และได้ทำการบันทึกรายละเอียดของหลักประกัน รวมไปถึงผู้ที่มาขึ้นขอประกันตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยแล้ว

เจ้าหน้าที่จะดำเนินการทำสัญญาประกันกับผู้ที่ยื่นขอประกันและออกเอกสารรับรองว่าได้รับหลักประกันนั้นแล้วแก่ผู้ที่ยื่นขอประกันตัวและพิมพ์เอกสารการขอลปล่อยชั่วคราวในกรณีศาลอนุญาตให้มีการประกันตัวโดยงานการเงินและงานได้ตอบตามลำดับ หรือในกรณีที่ศาลไม่อนุญาตให้ประกันตัว จะต้องมีการบันทึกข้อมูลการคืนหลักประกัน โดยหลังจากได้รับหลักประกันและทำสัญญาประกันแล้ว จะเข้าสู่งานของการออกหลักประกันซึ่งจะเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการกับหลักประกันหลังจาก ที่ได้รับหลักประกันและทำสัญญาประกันแล้ว โดยงานได้ตอบจะต้องแจ้งการออกหลักประกันไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งขึ้นอยู่กับประเภทของหลักประกันที่ใช้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาระบบและพบว่าศาลยุติธรรมมีพัฒนาการที่ต่อเนื่อง ในการเพิ่มประสิทธิภาพในการอำนวยความสะดวกและการพิจารณาพิพากษาคดี ด้วยการนำระบบสารสนเทศสำนักงานคดีมาใช้ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและลดค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดี และเพื่อให้ประชาชนได้รับความสะดวกรวดเร็วขึ้นในการรับบริการ และยังเป็นหลักประกันการอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชน โดยจะมีระบบงานที่สำคัญระบบงานหนึ่ง คือระบบงานประกันตัว ซึ่งจะมีการบริการในด้านที่เกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพของประชาชน

ในการศึกษาระบบงานการประกันตัว ผู้วิจัยได้พบปัญหาต่างๆ ในการดำเนินงานดังต่อไปนี้

1) การตรวจสอบและค้นหารายละเอียดของคดีเช่นรายละเอียดคนายประกัน ในระบบงานการประกันตัวนั้น มีความล่าช้าไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการในการดำเนินการเกี่ยวกับเอกสารต่างๆ เพื่อเสนอต่อศาลสำหรับการพิจารณาในงานที่เกี่ยวข้องกับการประกันตัว

2) โครงสร้างของระบบการประกันตัวและ โครงสร้างของการจัดเก็บข้อมูลในแต่ละเขตนั้น โดยส่วนมากจะเป็นรูปแบบ ไคลเอนต์-เซิร์ฟเวอร์ (Client-Server) โดยจะมีเครื่องเซิร์ฟเวอร์ คอยทำหน้าที่เก็บรวบรวมข้อมูลของคดีและชุดคำสั่งในการประมวลผลในเขตพื้นที่นั้นๆ ไว้ และมีเครื่องไคลเอนต์คอยทำหน้าที่ในการเรียกข้อมูลมาใช้ ในบางเขตอาจจะมีรูปแบบที่เป็นเว็บเบส แอปพลิเคชัน (Web-based Applications) ซึ่งได้ถูกพัฒนาขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ในการทำงานภายในเขตเดียวเท่านั้น จึงทำให้ไม่สามารถที่จะเชื่อมเครือข่ายต่อกันในแต่ละเขตพื้นที่ของศาล และทำให้ไม่สามารถทำการค้นหา และตรวจสอบรายละเอียดของคดีของเครื่องไคลเอนต์ในแต่ละเขตพื้นที่อื่นได้ เช่น การค้นหาและตรวจสอบข้อมูลของนายประกันในเขตพื้นที่อื่นได้

3) ในการบันทึกรายละเอียดของข้อมูลในงานต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการประกันตัวนั้น จะเป็นการบันทึกรายละเอียดของข้อมูลเพื่อใช้สำหรับจัดพิมพ์หนังสือรายงานต่างๆเท่านั้น โดยไม่ได้คำนึงถึงการค้นหารายละเอียดอื่นๆ ซึ่งจะทำให้เกิดความยุ่งยากในการค้นหารายละเอียดของงานประกันตัว ในกรณีที่มีผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในคดีต้องการทราบรายละเอียดต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการประกันตัวนั้น

4) การบันทึกทรายการของคดีในส่วนที่เกี่ยวกับงานการประกันตัว ในขณะนี้ยังคงเป็นเพียงการบันทึกเพื่อวัตถุประสงค์ในการใช้ประโยชน์ของเจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติในบางลักษณะงาน เช่น การอ้างอิงเพื่อใช้ในการออกหนังสือและเอกสารต่างๆ หรือการปฏิบัติงานในส่วนที่เกี่ยวข้องเฉพาะกรณีเท่านั้นทำให้ขาดข้อมูลสนับสนุน การกำหนดมาตรการใหม่ต่างๆ ในส่วนที่เกี่ยวกับการประกันตัวที่มีประสิทธิผล เช่น การใช้ข้อมูลการประกันในรูปแบบสถิติเชิงวิเคราะห์ เพื่อสนับสนุนการตัดสินใจเชิงบริหารสำหรับรูปแบบการยื่นขอประกัน หรือการกำหนดประเภทของหลักประกันที่น่าเชื่อถือ เป็นต้น

งานวิจัยนี้จะทำการออกแบบและพัฒนาระบบ ให้อยู่ในรูปแบบเว็บเบส แอปพลิเคชัน เพื่อจะช่วยแก้ปัญหาทางานต่างๆของระบบงานการประกันตัวในด้านการค้นหารายละเอียดต่างๆในงานการประกันตัว รวมไปถึงการบันทึกรายละเอียดในระบบงานประกันตัว โดยสามารถที่จะเชื่อมต่อถึงกันในแต่ละเขตพื้นที่ เพื่อสามารถค้นหาข้อมูลระหว่างกันได้ โดยจะมุ่งเน้นไปถึงการใช้งานของผู้ใช้ และการให้บริการแก่ผู้ขอรับบริการ และสามารถจัดพิมพ์รายงานและหนังสือต่างๆ ได้อย่างสะดวกรวดเร็ว ถูกต้อง ทันเวลา โดยที่งานวิจัยนี้จะเป็พื้นฐานสำคัญที่จะพัฒนาศักยภาพการปฏิบัติงานของศาลยุติธรรมให้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลยิ่งขึ้น

1.2 วัตถุประสงค์

- 1) ศึกษาและวิเคราะห์ความต้องการใช้สารสนเทศเพื่อการบริหารงานของระบบสารสนเทศสำหรับการประกันตัวของศาลชั้นต้นทั่วไป
- 2) ออกแบบระบบสารสนเทศสำหรับการประกันตัว โดยระบบสามารถเชื่อมโยงข้อมูลถึงกันได้ในแต่ละเขตพื้นที่ของศาลชั้นต้นทั่วไป

1.3 ขอบเขต

- 1) ศึกษาการทำงานและข้อมูลจากระบบงานการประกันตัว ของศาลชั้นต้นทั่วไป โดยใช้ศาลอาญาเป็นกรณีศึกษา
- 2) ออกแบบและพัฒนาระบบสารสนเทศสำหรับการประกันตัวของศาลชั้นต้นทั่วไป ให้อยู่ในรูปแบบเว็บเบส แอปพลิเคชัน โดยระบบสามารถเชื่อมโยงผ่านเครือข่ายถึงกันระหว่างหน่วยงานในแต่ละเขตพื้นที่ของศาล เพื่อค้นหาข้อมูลในแต่ละเขต ในงานที่เกี่ยวกับการประกันตัวได้
- 3) ออกแบบการรักษาความปลอดภัยเพื่อป้องกันระบบเช่น การเข้ารหัสข้อมูล (Encryption) เพื่อป้องกันการบุกรุกของบุคคลภายนอก การระบุตัวบุคคลและอำนาจหน้าที่ (User Authentication & Authorization) เพื่อเป็นการพิสูจน์ว่าผู้ใช้ที่กำลังใช้งานอยู่คือใคร มีสิทธิ์เข้าใช้ระบบเพียงใด เป็นต้น

4) ออกแบบและพัฒนาระบบสารสนเทศสำหรับการประกันของศาลชั้นต้นทั่วไป โดยระบบสามารถดำเนินงานดังต่อไปนี้

- ค้นหาและตรวจสอบข้อมูลการประกันตัว โดยสามารถค้นหาได้ตามลักษณะคำสำคัญของหน่วยงาน เช่น ชื่อจำเลย หรือเลขคดี เป็นต้น และยังสามารถทำการค้นหาในเขตพื้นที่เดียวกัน และแต่ละเขตพื้นที่ ในส่วนงานที่เกี่ยวข้องกับการประกันตัวได้

- การบันทึกข้อมูลของคดีที่เกี่ยวกับงานการประกันตัว
- จัดพิมพ์หนังสือหรือรายงานต่างๆของคดี ที่เกี่ยวข้องกับการประกันตัว
- ออกรายงานสรุปสถิติคดีที่เกี่ยวกับการประกันตัว เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการตัดสินใจของผู้พิพากษาและผู้ที่เกี่ยวข้องได้

1.4 ขั้นตอนการดำเนินงาน

1) ศึกษาการทำงานและสภาพปัญหา รวบรวมหาความสัมพันธ์ของข้อมูลในลักษณะต่างๆ และความสัมพันธ์ของระบบงานต่างๆที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับระบบงานการประกันตัวที่เกิดขึ้น พร้อมทั้งทำการเก็บรวบรวมความต้องการ โดยวิธีการวิเคราะห์เอกสาร การเก็บรวบรวมความต้องการ โดยการใช่วิธีสังเกตจากการทำงานจริง และการเก็บรวบรวมความต้องการ โดยการใช่วิธีการสัมภาษณ์

2) วิเคราะห์ปัญหาและความต้องการใช้ระบบสารสนเทศการประกันตัวโดยใช้แผนภาพแอคทิวิตี (Activity Diagram) เพื่อแสดงลักษณะเฉพาะระบบการทำงานหลักๆ ของการประกันตัวในปัจจุบันของศาลชั้นต้นทั่วไป โดยใช้ศาลอาญาเป็นกรณีศึกษา

3) ออกแบบ และพัฒนาระบบสารสนเทศโดยการใช้ภาษายูเอ็มแอล (Unified Modeling Language: UML) โดยการใช้แผนภาพยูสเคส (Use Case Diagram) เพื่อแสดงกระบวนการทำงานของระบบงานประกันตัว และแผนภาพคลาส (Class Diagram) เพื่อแสดงโครงสร้างข้อมูลและความสัมพันธ์ของข้อมูล เพื่อนำมาใช้ในการอธิบายการทำงานต่างๆ และทำการออกโปรแกรมประยุกต์ของระบบสารสนเทศสำหรับการประกันตัวเพื่อสนับสนุนระบบสารสนเทศของศาลชั้นต้นทั่วไป

4) ทดสอบการทำงานระบบ โดยการจำลองโครงสร้างของสถาปัตยกรรมระบบขึ้นมา เพื่อใช้สำหรับการทดสอบระบบที่ถูกพัฒนาขึ้น

5) ทำการปรับปรุงระบบ ตามปัญหาที่เกิดขึ้น

6) สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะต่างๆ ของระบบ

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1) ได้ระบบสารสนเทศสำหรับการประกันตัว ซึ่งสามารถเอื้อประโยชน์ในการให้บริการแก่ประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2) ได้ระบบสารสนเทศศาลสำหรับการประกันที่สามารถจัดเก็บข้อมูลต่างๆ ได้ดี ซึ่งจะช่วยให้การค้นหารายละเอียดเกี่ยวกับคดี มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น